Gliwice, wrzesień 2023 r.

Politechnika Śląska w Gliwicach

Polska Grupa Górnicza S.A. w Katowicach

Dyscyplina naukowa: Inżynieria mechaniczna

Promotor: dr hab. inż. Grzegorz Moskal – prof. PŚ

Opiekun Pomocniczy: dr Leszek Doległo

Autor: mgr Mirosław Mocek

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

pt. „CERTYFIKACJA WYROBÓW ORAZ MASZYN I URZĄDZEŃ STOSOWANYCH W PODZIEMNYCH WYROBISKACH GÓRNICZYCH"

Procesy certyfikacji skonfigurowane są w przepisach prawa unijnego, stanowionego przez Radę Europy Parlamentu Unii Europejskiej w konsultacji międzynarodowej, w aktach prawnych zwanych dyrektywami, w tym przede wszystkim w zakresie stosowania wyrobów w podziemnych wyrobiskach górniczych - w Dyrektywie Maszynowej i tzw. Dyrektywie Atexowej, zapewniającej bezpieczeństwo pracy w atmosferze potencjalnie wybuchowej. Dopełnieniem tych przepisów są regulacje prawa krajowego w postaci ustaw, zarządzeń i rozporządzeń, które umożliwiają inkorporację dyrektyw do systemu prawa państw członkowskich Unii Europejskiej. Z punktu widzenia użytkownika wyrobów certyfikowanych istotną rolę odgrywają także przepisy prawa korporacyjnego funkcjonującego w przedsiębiorstwach, w tym również w spółkach górniczych.

Zastosowanie procedury certyfikacyjnej transponuje bezpośrednio na wysoką jakość wyrobów, bezpieczeństwo i higienę pracy, jakość jej wykonywania i ergonomię. Trudne warunki pracy w przemyśle wydobywczym węgla kamiennego w Polsce, powodują w wielu sytuacjach konieczność stosowania certyfikacji, która zapewnia wysokie bezpieczeństwo stosowania maszyn, urządzeń i wyrobów użytkowanych w podziemnych wyrobiskach górniczych między

innymi dlatego, że decyzja w zakresie przyznania certyfikatu, bądź też odmowy jego przyznania dotyczy spełnienia bądź nie wymagań technicznych, które ustalone są na wysokim poziomie jakościowym. Istotne jest również, że decyzja taka wydawana jest przez wyspecjalizowany podmiot z przymiotem niezależności, przez jednostkę notyfikowaną.

Obecnie w Polskiej Grupie Górniczej S.A. istnieją przepisy dotyczące certyfikacji, które umiejscowione są na różnych etapach wejścia wyrobów do użytkowania, począwszy od przygotowania ofert, postępowania przetargowego, sporządzenia umowy, realizacji, odbioru i przyjęcia dostaw magazynowych, wreszcie ukończywszy na etapie ewentualnego postępowania z dostawą niezgodną, zapewniające możliwość weryfikacji procesu certyfikacyjnego maszyn, urządzeń i wyrobów. Przepisy te jednak są niepełne i umiejscowione w różnych procedurach, regulaminach i instrukcjach. Prace badawcze doprowadziły do udowodnienia tez, że unijne procedury certyfikacyjne są w określonym stopniu ogólnikowe, że ustalony brak precyzji w tych przepisach jest zamierzony, aby można je było inkorporować do systemów prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej, które są przecież różne. Taka zamierzona ogólnikowość skutkuje możliwością obejścia prawa i stosownego wykorzystania takich nieścisłości przez kontrahentów oferujących do sprzedaży urządzenia i wyroby niekoniecznie najwyższej jakości realizując swoje cele biznesowe, a już w dalszej kolejności mając na uwadze bezpieczeństwo i higienę pracy użytkownika takich wyrobów, czy ergonomię pracy. W trakcie realizacji pracy doktorskiej udowodniono taką możliwość obrazując takie okoliczności konkretnymi zdarzeniami w drodze analizy przypadku, analizy porównawczej i szeregu badań przeprowadzonych w trakcie realizacji dostaw i odbioru jakościowego wyrobów w magazynach kopalń Polskiej Grupy Górniczej S.A. Wskazano problemy występujące w praktyce zakupowej, ze szczególnym uwzględnieniem procedury polegającej na omijaniu wymogów prawnych. Przedstawiono przykłady obrazujące trudności związane z interpretacją i praktycznym zastosowaniem wymagań formalnych i technicznych dotyczących certyfikacji wyrobów stosowanych w podziemnych wyrobiskach górniczych.

Wykazano także jak ważne jest, aby w każdym przedsiębiorstwie górniczym istniały stosowne służby, które przy pomocy odpowiednich procedur zabezpieczą właściwą możliwość weryfikacji certyfikacji już na etapie zakupowym, a następnie na etapie ogólnie rozumianego wejścia materiału do stosowania przez użytkownika, aby maszyny, urządzenia czy wyroby stosowane w podziemnych wyrobiskach górniczych były najlepszej jakości i bezpieczne

w stosowaniu, żeby zgodne były z wymaganiami zamawiającego. Aby pełniej argumentować takie stanowisko, należało ustalić jakie są skutki wprowadzenia do użytkowania wyrobów niecertyfikowanych. Konsekwencje takie na potrzeby niniejszego opracowania podzielono na trzy kategorie:

1. konsekwencje techniczne,
2. konsekwencje organizacyjne,
3. konsekwencje ekonomiczne.

Każdą z wymienionych kategorii zilustrowano konkretnymi przykładami, z którymi spotkał się autor dysertacji doktorskiej w trakcie realizacji badań. Trudności weryfikacji certyfikacji podzielono natomiast na dwa kryteria:

1. trudności weryfikacyjne leżące po stronie odbiorcy certyfikowanych maszyn, urządzeń i wyrobów, na które wpływają świadomość pracownicza i prawna pracowników odpowiedzialnych za procesy zakupowe i odpowiedzialnych za odebranie/przyjęcie takich wyrobów na etapie wejścia do użytkowania, czytelna, jasna i zrozumiała procedura lub zapisy dotyczące wejścia wyrobów certyfikowanych do użytkownika, szkolenia i wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi Oddziałami/KWK PGG S.A., a także ilość i czytelność przepisów wewnętrznych prawa korporacyjnego,
2. trudności weryfikacyjne w wyniku działań/zaniechań kontrahentów oferujących certyfikowane maszyny, urządzenia i materiały - działania i zaniechania świadome, jak również działania i zaniechania nieświadome.

Analiza szeregu przepisów wewnętrznych przedsiębiorstwa górniczego prowadzi do wniosku, że nie istnieje procedura dotycząca kupowania i przyjmowania na magazyn wyrobów certyfikowanych, istniejące w tym zakresie zapisy, umiejscowione w różnych procedurach wewnętrznych pomijają całkowicie certyfikację dobrowolną jak i wszelkie inne procesy oceny zgodności w tym zakresie. W rezultacie, pracownik magazynowy nie będzie wiedział, zakładając nawet, że zapoznał się z postanowieniami umownymi – w jaki sposób zweryfikować istnienie konieczności certyfikacji w konkretnym przypadku i jak następczo sprawdzić określone parametry jakościowe zawarte w certyfikacie. Ważny wobec tego jest również przepływ informacji pomiędzy magazynami poszczególnych kopalń w sytuacjach postępowań z dostawami niezgodnymi, w tym przede wszystkim w zakresie stosowania instytucji odmowy

przyjęcia dostawy i przyjęcia materiału w depozyt. W konsekwencji uznać należy, że stworzenie procedury certyfikacyjnej, lub wprowadzenie zapisów dotyczących certyfikacji w procedurach już istniejących odpowiednio dostosowanych, zabezpieczy należycie odbiorcę wyrobów certyfikowanych przed nieprawidłowościami potwierdzonymi w opisywanym zakresie.

Polska Grupa Górnicza S.A. to 7 kopalń jedno i wieloruchowych – łącznie 13 kopalń węgla kamiennego. Wyroby zamawiane i dostarczane do użytkownika podzielone są na setki grup asortymentowych i tysiące grup materiałowych. Wiele z nich ma znaczenie strategiczne dla górnictwa podziemnego. W Spółce zatrudnionych jest 39 790 pracowników – 30 604 pracowników dołowych, 6 951 pracowników powierzchni oraz 2 235 pracowników administracyjno-biurowych. Roczne wartości przyjmowanych i odbieranych dostaw materiałowych sięgają setek milionów złotych. Tak ogromne rozmiary przedsiębiorstwa skutkują potrzebą ciągłej weryfikacji jakości odbieranych wyrobów mając na uwadze konieczność zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników Spółki, właściwą ergonomię pracy i cele biznesowe.

Wprowadzenie do użytkowania procedur wewnętrznych, korporacyjnych może zapobiegać omijaniu prawa. Może spowodować, że użytkownik wyrobu otrzyma urządzenie bezpieczne i jakościowo dobre, choć nie zawsze tańsze, że otrzyma wyrób zgodny z prezentowanymi wymaganiami technicznymi. Opracowanie takiej procedury wewnętrznej w zakresie możliwości przeprowadzenia właściwej weryfikacji certyfikacji i wprowadzenie jej do stosowania stało się głównym celem wdrożeniowym opisywanej rozprawy doktorskiej.

.....

Mirosław Mocek